

Nr 12.

Ankom till riksdagens kansli den 9 februari 1928 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning av väckt motion om höjning av pensionsåldern för manliga folkskollärare.

I en inom andra kammaren av herr *Bengtsson* i Kullen jämte sex av kammarens övriga ledamöter väckt, till bankoutskottets förberedande behandling hänvisad motion nr 184 har hemställts, »att riksdagen ville besluta, att pensionsåldern för manliga folkskollärare höjes från 60 till 65 år».

Beträffande motiveringen för yrkandet får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet.

Såsom i motionen erinrats, hava liknande förslag under senare år upprepade gånger varit föremål för riksdagens prövning. Sålunda förelågo till bankoutskottets behandling vid 1923 och 1924 års riksdagar motioner, i vilka föreslagits begäran hos Kungl. Maj:t om utredning rörande höjning av manliga folkskollärares pensionsålder. Över den vid 1923 års riksdag väckta motionen i ämnet inhämtade bankoutskottet yttranden av skolöverstyrelsen, styrelsen för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. (numera statens pensionsanstalt) samt statskontoret. Beträffande innehållet i dessa yttranden tillåter sig utskottet att hänvisa till sitt i ämnet den 10 april 1923 avgivna utlåtande (nr 24).

Bankoutskottet
1923.

För egen del anförde utskottet i nämnda utlåtande följande:

»Av den redogörelse, som skolöverstyrelsen lämnat för den tidigare behandlingen av förevarande fråga, framgår, att pensionsåldern för folkskollärare, då folkskollärarnas pensionsinrättning år 1866 tillkom, bestämdes till 60 levnadsår, men att densamma redan 10 år senare — genom kungörelse den 24 november 1876 — nedsattes till 55 år. Pensionsåldern förblev sedermera orubbad till år 1918, då den i samband med den senaste löneregleringen för folkskollärarkåren åter höjdes till 60 levnadsår.

Det torde icke kunna förnekas att, såsom motionären även framhållit, det för staten måste anses vara angeläget, att folkskollärarnas arbetskraft i tillbörlig grad utnyttjas; och synes fördenskull en alltför tidig pensionering av denna tjänstemannagrupp böra undvikas. Med hänsyn till skolans bästa torde emellertid, på sätt skolöverstyrelsen erinrat, starka skäl tala för att i fråga om folkskollärarna bibehålla en lägre pensionsålder än den, som i allmänhet fastställts för civila befattningshavare i statens tjänst. Att, såsom motionären synes åsyfta, med avseende å pensionsåldern likställa folkskolans lärare med lärarna vid de allmänna läroverken torde icke vara möjligt med hänsyn till de väsentliga olikheterna i tjänstgörings-

förhållandena vid dessa båda slag av läroanstalter. Det övervägande flertalet folkskolor hava nämligen endast en lärare, medan vid ett allmänt läroverk undervisningen alltid bestrides av flera lärarkrafter. I de fall, där tjänstgöringsförhållanden eller andra omständigheter medgiva en utsträckning av folkskollärarens tjänstetid, är emellertid möjlighet till sådan utsträckning beredd genom den bestämmelse, enligt vilken de lokala skolmyndigheterna må medgiva rätt för lärare att under fem år efter uppnådd pensionsålder kvarstå i tjänst. Denna bestämmelse, vilken, åtminstone under de senaste åren i stor utsträckning synes hava vunnit tillämpning, är enligt utskottets uppfattning i hög grad ägnad att motväga de olägenheter ur statsekonomisk synpunkt, som enligt motionärens mening äro förenade med de nuvarande bestämmelserna rörande pensionsåldern.

Av skäl, som här angivits, och då tillräcklig erfarenhet ännu icke vunnits beträffande verkningarna av den så nyligen vidtagna höjningen av folkskolläraernas pensionsålder, har utskottet nu icke ansett sig kunna tillstyrka någon ändring i förevarande avseende.»

Under återopande av vad sålunda anförts hemställde utskottet, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda. Detta blev även riksdagens beslut.

Vid frågans behandling år 1924 (bankoutskottets utlåtande nr 10) hänvisade utskottet till vad i utlåtandet år 1923 anförts samt tillade, att de skäl, som i nämnda utlåtande anförts, syntes fortfarande äga giltighet. Utskottet erinrade i detta sammanhang ånyo om det stadgande, enligt vilket vederbörande skolmyndigheter må medgiva lärare tillstånd att under högst fem år efter uppnådd pensionsålder kvarstå i tjänst, samt anförde, att denna bestämmelse, såvitt erfarenheten givit vid handen, syntes i de fall, där vederbörande lärare funnes även efter uppnådda 60 levnadsår kunna på tillfredsställande sätt bestrida sin tjänst, i avsevärd utsträckning hava vunnit tillämpning. Under sådana förhållanden och då några nya skäl av beskaffenhet att kunna föranleda ett frångående av den ståndpunkt, utskottet frångående år intagit i frågan, ej blivit anförda, fann utskottet sig böra avstyrka bifall till den nu förevarande motionen.

Utskottet hemställde alltså, att den föreliggande motionen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Kamrarna biföllo vad utskottet sålunda föreslagit.

De synpunkter som utskottet, enligt vad den här lämnade redogörelsen utvisar, tidigare anlagt vid behandlingen av förevarande spörsmål, synas i huvudsak fortfarande äga berättigande. Utskottet förbiser visserligen icke, att det med hänsyn till frågans ekonomiska betydelse är av vikt, att en alltför tidig pensionering av förevarande befattningshavargrupp icke upprätthålles, men finner å andra sidan uppenbart, att pensionsåldern icke av ekonomiska skäl bör sättas så högt, att allvarliga olägenheter för folkundervisningen därav kunna befaras. I varje fall vill det förefalla tveksamt, huruvida tillräcklig erfarenhet ännu kan anses föreligga för ett tillförlitligt be-

dömande av verkningarna av den senaste höjningen av folkskollärarnas pensionsålder.

Enligt utskottets mening synes det icke böra ifrågakomma, att riksdagen skulle, såsom motionärerna föreslagit, utan närmare utredning fatta beslut om en höjning av manliga folkskollärares pensionsålder till 65 år. Med hänsyn till vad nyss anförts har utskottet ej heller funnit tillräcklig anledning föreligga att tillstyrka en begäran hos Kungl. Maj:t om utredning av frågan. Utskottet förutsätter, att de statliga myndigheter, vilkas verksamhetsområden frågan närmast berör, ägna densamma sin uppmärksamhet och, om skäl därtill skulle anses föreligga, vidtaga åtgärd för att bringa frågan under statsmakternas omprövning. Utskottet vill i detta sammanhang erinra, att förslag sedan några år tillbaka föreligger angående löneroglering för bland andra lärare vid folkskolor. Då enligt nämnda förslag med en dylik löneroglering automatiskt skulle följa jämväl en pensionsreglering, synes det naturligt, att frågan om befattningshavarnas pensionsålder göres till föremål för öfvervägande i samband med lönerogleringsfrågans behandling. Det må framhållas att, såsom jämväl av det föregående inhämtas, den år 1918 beslutade höjningen av pensionsåldern från 55 till 60 år företogs i samband med den vid 1918 års lagtima riksdag genomförda lönerogleringen för folkskolornas lärarpersonal.

Under åberopande av vad nu yttrats anser utskottet den föreliggande motionen icke böra föranleda åtgärd från riksdagens sida. Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion II:184 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 9 februari 1928.

På bankoutskottets vägnar:

C. E. SVENSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet häva närvarit:
 från första kammaren: herrar *C. E. Svensson, Gustafsson* i Stensholm, *Pettersson* i Olovstorp, *Lindley, Lindgren, Johansson* i Friggeråker, *Dalberg* och *Andersson* i Hedsta;
 från andra kammaren: herrar *Borggren, Bäcklund, Wikström, Kloo, Ryberg, Svensson* i Betingetorp, *Törnkvist* i Bjuv och *Thore*.